

Teškoće na zapadnom Balkanu poziv su na buđenje za Europu

tra 2, 2021

WB2EU

Održana je konferencija Western Balkans 2 EU 24. i 25. ožujka 2021. O temi konferencije više pročitajte u nastavku.

U društvima koje je pandemija pogodila, EU mora napustiti svoj konvencionalni paket instrumenata i hitno ubrzati europeizaciju svojih susjeda u jugoistočnoj Europi.

Pandemija koronavirusa produbila je ranjivost zemalja zapadnog Balkana i razotkrila slabosti njihovih državnih institucija, posebice u sektorima zdravstvene i socijalne zaštite.

Istovremeno, uslijed ograničene učinkovitosti procesa proširenja EU-a tijekom posljednjih godina, napredak reformi je stagnirao, a u nekim zemljama čak je došlo

do regresije vladavine prava.

Izbijanje krize koronavirusa u međuvremenu je povećalo prisutnost drugih geopolitičkih aktera u regiji, ponajviše u kontekstu konkurencije oko cijepjenja, ne samo Kine, već i Rusije i Ujedinjenih Arapskih Emirata.

Sve više raste svijest o tome da EU i Zapad nisu jedini mogući partner. S obzirom na to da druge sile, koje nisu poznate po svojim demokratskim praksama, koriste ili zlorabe zapadni Balkan za promicanje vlastitih interesa, postaje jasno da vizija slobodnog, demokratskog i istinski europskog Balkana više nije samorazumljiva.

Nakon dugog razdoblja neaktivnosti u smislu proširenja EU-a, sada je vrijeme da se djeluje i na dnevni red vrati čitav niz EU politika primjenjivih u regiji.

U vrijeme velikih geopolitičkih promjena, EU mora ostaviti svoj konvencionalni paket instrumenata iza sebe. Potrebno je unaprijediti europeizaciju susjeda na zapadnom Balkanu i osigurati značajna financijska sredstva i dostatnu političku volju za politiku proširenja.

Nedavna reforma politike proširenja uključuje neke nove pristupe i mehanizme, ali se bavi zemljama zapadnog Balkana koje se boje trajno ostati izvan EU-a.

Stoga je krajnje vrijeme da se EU suoči sa stvarnošću, potvrdi i pokaže da su zemlje regije potencijalne buduće države članice i – da budemo konkretni – ubrza planove ulaganja.

Iako su unutarnje reforme EU-a ključne za konsolidaciju struktura i poboljšanje funkcioniranja EU-a, bilo bi pogrešno da se EU povuče unutar svojih granica i pretvara se da ne vidi sve veće izazove u svom najbližem susjedstvu.

Naprotiv, pristup baziran na elementima pragmatičnog optimizma i geopolitičkog realizma pomogao bi nadvladati sadašnju pasivnost koja je rezultat korone, reformi i zamora od politike proširenja.

Europska unija kao globalni akter, u čijem je središtu geopolitička Europska komisija, mogla bi biti uzor za dijeljenje europskih vrijednosti, nadahnjivanje, i ne za puku zaštitu svog načina života, već za uvjeravanje drugih u svoje demokratske ideale i postignuća.

EU ne smije zatvoriti oči pred zapadnim Balkanom koji je pritisnut duboko ukorijenjenim strukturnim problemima, od slabe demokracije do društava

zarobljenih dominantnim elitama, isključivom politikom i nacionalističkim diskursima.

Vlade koje se plaše kolapsa u osnovi slabih zdravstvenih sustava uvele su stroge mjere, uključujući izvanredno stanje bez vremenskog ograničenja, opće zaključavanje (*lockdown-ove*), ograničavanje slobode pojedinca i povećale svoju ukupnu kontrolu nad građanima.

Ionako slab demokratski sustav provjere i ravnoteže dodatno je narušen jer su parlamenti marginalizirani, formalne procedure zanemarene, a pravosuđe oslabljeno.

Takva dinamika, opravdana kriznom situacijom, pojačava shvaćanje da su među vladajućim elitama prisutni nekažnjavanje i izostanak odgovornosti.

Kao odgovor, postavlja se jačanje vladavine prava kao temeljnog stupa svake stabilne, liberalne demokracije, a ne njeno popuštanje. To još više vrijedi u kontekstu u kojem su populizam, polarizacija i tendencije za autoritarnom vladavinom u porastu, ne samo u dijelovima Europe, već i globalno.

Neke od moćnih elita, također unutar EU-a, pretvaraju se da su demokrati i da se zalažu za europske integracije, ali kada se svjetla reflektora isključe, prakticiraju klijentelističku politiku koja onemogućava socijalnu uključivost i produbljuje rascjep u društvu.

Vrijeme je za promjenu starog pristupa usmjerenog na elitu

Ovaj nesklad između riječi i djela upućuje na to da je u procesu europeizacije možda previše pozornosti posvećeno elitama i njihovim službenim stajalištima o Europi.

To se mora promijeniti. Promjenom pristupa usmjerenog na elitu, različiti programi EU-a, poput onih koji podržavaju mobilnost, bezvizna putovanja, civilno društvo i medije, dobit će veću važnost i postat će stvarni pokretači promjene.

Sljedećih nekoliko godina bit će odlučujuće za demokratsku i europsku budućnost zapadnog Balkana. Osim vjerodostojne perspektive proširenja i pozitivne reforme narativa, koju treba iznova osmisliti i oživjeti, od ključne su važnosti poticanje vladavine prava, građanskog dijaloga, pluralizma, socijalne pravde te jačanje borbe protiv korupcije.

Usred pandemije može se uočiti nova regionalna dinamika: promjena vlasti u Crnoj

Gori otvara mnoga pitanja o politici nove vlade. U izborima na Kosovu, mlađi birači i žene dali su snažnu potporu Albinu Kurtiju i Vjosi Osmanu, primoravši ih da svoja obećanja i ispune.

U drugim dijelovima regije novi pokreti i inicijative lokalne razine i s pristupom odozdo prema gore bore se za širu viziju pravednih i demokratskih društava. Oni su i dalje često mali i lokalni, ali ukazuju na to kakav potencijal mogu imati mobilizacija građana i angažman nastali iz svakodnevnih borbi.

Ovi emancipatorski građanski pokreti središte su širih društvenih promjena koje bi trebale dovesti do demokratskijih, slobodnijih, ravnopravnijih i pravednijih društava na zapadnom Balkanu. Stoga se čini da ne postoji alternativa jasnijoj i dosljednijoj usredotočenosti na socijalnu dimenziju regije i građane kao partnere.

Bilo bi ohrabrujuće vidjeti da EU podupire ove nove snage, stvarajući okruženje za promjene na zapadnom Balkanu, ali i da ih pretvara u sastavni dio svojih internih rasprava, kao u okviru Konferencije o budućnosti Europe.

Obnovljeno proširenje EU-a kao nova i istinska predanost europskoj budućnosti regije mora se temeljiti na mobilizaciji njezinih ljudi i izgradnji povjerenja – nudeći mogućnosti, nadu i optimizam.

To je ono što treba ne samo zapadnom Balkanu. To je ono što je hitno potrebno i cijelom europskom kontinentu tijekom pandemije, sa svim posljedicama koje to podrazumijeva.

Vedran Džihiić i Paul Schmidt

U ime mreže WB2EU koju sufinancira Europska komisija u okviru svog Erasmus + Jean Monnet programa (www.wb2eu.eu):

Paul Schmidt, Austrian Society for European Politics (ÖGfE)

Vedran Džihiić, Austrian Institute for International Affairs (oiip)

Inva Nela, [Cooperation and Development Institute \(CDI\)](#)

Nedžma Džananović Miraščija, [University of Sarajevo, Faculty of Political Sciences](#)

Evelina Staikova-Mileva, [New Bulgarian University, Centre for European Refugees, Migration and Ethnic Studies \(CERMES\)](#)

Senada Šelo Šabić, [Institute for Development and International Relations \(IRMO\)](#)

Amélie Jaques-Apke, EuropaNova Deutschland / Elise Bernard, EuropaNova France

Katrin Böttger, [Institut für Europäische Politik \(IEP\)](#)

Nikolaos Tzifakis, Department of Political Science and International Relations (PEDIS), University of the Peloponnese

Christina Griessler, Andrásy University Budapest (AUB)

Eleonora Poli, Istituto Affari Internazionali (IAI)

Venera Hajrullahu, Change Experts Group (CEG)

Jovana Marović, Politikon Network (PIN)

Ivan Stefanovski, EUROTHINK – Centre for European Strategies

Rufin Zamfir, GlobalFocus Center

Marko Savković, Belgrade Fund for Political Excellence (BFPE)

Marko Lovec, University of Ljubljana, Faculty of Social Sciences – Centre of International Relations (CIR)

Vedran Džihčić je viši istraživač u Austrijskom institutu za međunarodne odnose (*Austrian Institute for International Affairs*), suvoditelj Centra za napredne studije (*the Center for Advanced Studies*) iz Rijeke i viši predavač na Institutu za političke znanosti Sveučilišta u Beču (*Institute for Political Sciences*).

Paul Schmidt generalni je tajnik Austrijskog društva za europsku politiku (*Austrian Society for European Politics*) od 2009. Prije toga radio je u Oesterreichische Nationalbank, kako u Beču, tako i u njihovom predstavničkom uredu u Bruxellesu pri Stalnom predstavništvu Austrije u Europskoj uniji. Njegov se trenutni rad uglavnom usredotočuje na analizu i raspravu o aktualnim problemima u vezi s europskim integracijama. Schmidtovi komentari i mišljenja redovito se objavljuju u austrijskim, ali i u međunarodnim medijima.

Share:

Ostale novosti

